

Rapport

Rapport over een klacht over het regionale politiekorps Twente te Enschede

Datum: 13 december 2012

Rapportnummer: 2012/201

Klacht

Verzoekster is op 15 juli 2011 in haar woning aangehouden door medewerkers van het regionale politiekorps Twente en voor verhoor overgebracht naar het Politie Arrestantencentrum.

Zij klaagt erover dat de arrestantenbewaarders haar niet tijdig en onvoldoende hebben voorzien van eten, terwijl zij had aangegeven dat zij aan diabetes lijdt.

Verder klaagt zij erover dat zij bij haar insluiting in het bijzijn van een mannelijke arrestantenbewaarder haar BH moest uittrekken en haar onderbroek naar beneden moest doen, naar aanleiding van de vraag of zij voorwerpen in haar lichaam verborgen had.

Algemeen

Wat is er gebeurd?

Verzoekster werd op 15 juli 2011 rond 07.45 uur in haar woning aangehouden door twee politieambtenaren van het regionale politiekorps Twente (verder de politie) op verdenking van bedreiging met geweld en/of stalking. Zij werd door hen naar het Politie Arrestantencentrum overgebracht en daar omstreeks 07.55 uur voorgeleid aan de hulpofficier van justitie. De hulpofficier van justitie gaf daarna het bevel verzoekster als verdachte op te houden voor onderzoek. Vervolgens werd zij gefouilleerd en ingesloten door arrestantenbewaarders H. en R. Verzoekster werd om 12.10 uur als verdachte verhoord door twee andere politieambtenaren. Daarna werd zij opnieuw ingesloten. Omstreeks 16.15 uur werd zij in vrijheid gesteld.

Verzoekster was zeer ontevreden over haar treffen met de politie en diende daarover verschillende klachten in, eerst bij de politie zelf en daarna bij de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman besloot een onderzoek in te stellen naar de punten zoals hiervoor onder "Klacht" verwoord.

1. Ten aanzien van het niet verstrekken van een maaltijd

Visie van verzoekster

1.1. Verzoekster verklaarde dat zij meteen tijdens haar vervoer naar het Politie Arrestantencentrum had aangegeven dat zij diabetespatiënt is en dat zij om die reden op tijd moet eten. Desondanks werd haar een maaltijd geweigerd toen zij arrestantenbewaarder H. daarom vroeg bij de insluitingsfouillering. Hij antwoordde daarop

dat dit op dat moment niet mogelijk was, aldus verzoekster. Ook kreeg zij geen thee geserveerd, hoewel dit door een betrokken arrestantenbewaarder wel wordt beweerd.

Visie van de korpsbeheerder

1.2. De korpsbeheerder acht de klacht op dit punt gegrond. Hij gaf daartoe het volgende aan.

Uit het interne klachtonderzoek van de politie was naar voren gekomen dat verzoekster tijdens haar insluitingsfouillering omstreeks 08.00 uur aan de arrestantenbewaarders om brood had gevraagd. Door arrestantenbewaarder H. was daarop geantwoord dat verstrekking op dat moment niet mogelijk was. Wel kreeg verzoekster omstreeks 09.00 uur brood, aldus de korpsbeheerder.

1.3. Verder gaf de korpsbeheerder desgevraagd in algemene zin nog aan dat in principe aan alle ingeslotenen in het arrestantencomplex op reguliere tijden maaltijden worden aangeboden. Indien een ingeslotene afwezig is vanwege luchten of verhoor, wordt hem of haar later alsnog de maaltijd aangeboden. Daarvan wordt geen registratie aangemaakt. Als een ingeslotene een aangeboden maaltijd weigert, wordt dat wel geregistreerd. Deze werkwijze maakt een totale registratie van de maaltijdverstrekkingen overbodig. De korpsbeheerder acht deze werkwijze afdoende en acht daarom nadere maatregelen op dit punt niet nodig.

1.4. De Nationale ombudsman stelde in de openingsbrief van het onderzoek ook nog de vraag of het bekend was dat verzoekster diabetespatiënt is, en zo ja, hoe het kan dat die kennis bij de overdracht van verzoekster kennelijk niet werd gedeeld met de arrestantenbewaarders.

De korpsbeheerder liet weten dat de geldende procedure in zo'n geval voorschrijft dat een arts van de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) geconsulteerd wordt, waarna er conform diens aanwijzingen wordt gehandeld. Daarnaast dienen de arrestantenbewaarders een ingeslotene op zijn of haar verzoek tijdig van brood te voorzien.

Uit nader intern onderzoek was de korpsbeheerder gebleken dat één van de politieagenten die verzoekster had overgedragen aan de arrestantenbewaarders, wel degelijk had doorgegeven dat verzoekster diabetespatiënt is. Verzoekster had onderweg naar het cellencomplex aan haar verteld dat zij diabetespatiënt is. De betrokken politieagente verklaarde dat zij die informatie bij de overdracht van verzoekster had gemeld aan de arrestantenbewaarders. Het was echter uit het onderzoek niet duidelijk geworden waarom deze informatie dan toch niet bekend was bij de betrokken arrestantenbewaarders. De korpsbeheerder gaat er daarom vanuit dat er kennelijk sprake was van miscommunicatie en gaf aan dat hij dit ten zeerste betreurt.

De korpsbeheerder stelde dat er door de politie secuur en alert gehandeld dient te worden wanneer het gezondheidsaspecten betreft van personen die aan de zorg van de politie zijn toevertrouwd. De korpsbeheerder gaf aan dat hij deze bevindingen zal delen met de verantwoordelijke leidinggevende met het verzoek de nodige maatregelen te treffen om soortgelijke misverstanden en miscommunicatie in de toekomst te voorkomen.

Motivering van het oordeel van de Nationale ombudsman

1.5. De Nationale ombudsman toetst dit klachtonderdeel aan het vereiste van bijzondere zorg. Dit vereiste houdt in dat de overheid aan personen die onder haar hoede zijn geplaatst, de zorg verleent waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen.

1.6. In dit geval had de benodigde zorg betrekking op het tijdig verstrekken van voedsel aan een ingeslotene die had aangegeven dat zij op medische gronden tijdig voeding tot zich moest nemen. Door de korpsbeheerder wordt erkend dat door een kennelijke miscommunicatie de arrestantenbewaarders niet bekend waren met het feit dat verzoekster als diabetespatiënt bijzondere zorg nodig had. De Nationale ombudsman is om die reden van oordeel dat de politie ten opzichte van verzoekster in strijd met het vereiste van bijzondere zorg handelde. De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook niet behoorlijk.

1.7. De Nationale ombudsman heeft met instemming er kennis van genomen dat de korpsbeheerder de bevindingen van dit klachtonderdeel zal bespreken met de betrokken leidinggevende om de nodige maatregelen te treffen teneinde soortgelijke misverstanden en miscommunicatie in de toekomst te voorkomen.

2. Ten aanzien van het uittrekken van kleding

Visie van verzoekster

2.1. Verzoekster verklaarde dat zij door twee arrestantenbewaarders naar de fouilleringsruimte werd gebracht. Volgens verzoekster moest zij daar eerst onder een detectiepoort gaan staan. Vervolgens wilde de vrouwelijke arrestantenbewaarder R. dat verzoekster haar schoenen uitdeed, waarna zij slippers aangereikt kreeg door de mannelijke arrestantenbewaarder H. Terwijl H. erbij stond, bleef R. aandringen dat verzoekster ook haar BH zou uittrekken, aldus verzoekster. Hoewel zij protesteerde tegen de aanwezigheid van H. bij de insluitingsfoullering, bleef deze staan en stond erbij te lachen. Volgens R. zou het beleid zijn dat er twee arrestantenbewaarders bij de insluitingsfoullering aanwezig zijn. Nadat verzoekster haar BH had uitgetrokken, zei R. dat ze wilde zien of verzoekster geen voorwerpen in haar onderlichaam en broek verborgen had. Ook daartegen protesteerde verzoekster waarna er een woordenwisseling ontstond.

H. weigerde opnieuw om de cel te verlaten en volgens verzoekster gedroegen beide arrestantenbewaarders zich intimiderend en lacherig.

Verzoekster gaf aan dat deze ervaring voor haar traumatiserend is geweest.

Visie van de korpsbeheerder

2.2. De korpsbeheerder acht de klacht op dit punt niet gegrond.

Hij gaf daartoe aan dat uit het interne klachtonderzoek was gebleken dat verzoekster direct boos reageerde toen de arrestantenbewaarders haar enkel nog maar uitleg gaven over het vaste protocol dat BH's bij een insluiting moeten worden uitgedaan. Volgens de korpsbeheerder deed verzoekster vervolgens meteen uit eigen beweging haar ondergoed omlaag en toonde de arrestantenbewaarders haar onblote onderlichaam waarbij zij zich ook nog eens gebukt opstelde. Daarmee is de bewering van verzoekster dat zij zich in het bijzijn van een mannelijke arrestantenbewaarder diende te ontkleden, weerlegd, aldus de korpsbeheerder. Zij kreeg op dat moment immers alleen nog maar uitleg over de procedure, de opdracht om de BH daadwerkelijk uit te trekken was nog niet gegeven door de arrestantenbewaarders.

Verklaringen van de betrokken arrestantenbewaarders

2.3. Arrestantenbewaarder H. verklaarde dat verzoekster al erg over haar toeren was toen zij in de ophoudruimte zat. Ze bleef continu vragen stellen en geen enkel antwoord was goed genoeg, aldus H. Zij benaderde de betrokken politieagenten zelf onheus en stelde aan hen eisen waaraan zij redelijkerwijs niet konden voldoen.

Volgens H. deed verzoekster in de fouilleringsruimte op eigen initiatief opeens haar rok omhoog en trok vervolgens haar onderbroek omlaag, waarna ze H. de rug toekeerde en bukte.

2.4. Arrestantenbewaarder R. verklaarde dat verzoekster zich meteen zeer mondig en kritisch opstelde. Volgens R. werd verzoekster direct boos na de vraag of zij een BH droeg en de uitleg dat het beleid is dat zij deze zou uitdoen. Daarbij toonde zij de arrestantenbewaarders onmiddellijk een blik onder haar rok, aldus R. Op R. kwam verzoekster over als iemand die zeer mondig is en waarbij iemand het niet snel goed kan doen. Toch stelde R. dat zij en haar collega H. verzoekster netjes hadden behandeld.

Reactie verzoekster op verklaringen betrokken arrestantenbewaarders

2.5. In reactie op de verklaringen van de arrestantenbewaarders ontkende verzoekster met klem dat zij op eigen initiatief en zonder opdracht daartoe haar ontblote onderlijf aan hen zou hebben getoond.

Motivering van het oordeel van de Nationale ombudsman

2.6. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is neergelegd in verdragen en de Grondwet.

2.7. De insluitingsfouillering is gebaseerd op artikel 28, eerste lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren (zie Achtergrond, onder 1.).

In de Nota van Toelichting bij deze Ambtsinstructie is aangegeven dat de insluitingsfouillering is te beschouwen als een maatregel in het belang van de veiligheid van een ieder in het cellencomplex en de bescherming van de in te sluiten persoon. De insluitingsfouillering mag standaard worden verricht. Bij de kledingstukken die de ambtenaar op grond van artikel 28 in bewaring kan nemen, moet onder andere gedacht worden aan BH's. Het onderzoek wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

Het is de Nationale ombudsman ambtshalve bekend dat arrestantenbewaarders aan een ingeslotene volgens vast gebruik eerst uitleg geven over de te volgen procedure en dat pas daarna tot handelen wordt overgegaan.

2.8. De Nationale ombudsman heeft niet kunnen vaststellen wat er tijdens de insluitingsfouillering van verzoekster precies is gebeurd. Vast staat dat verzoekster en de twee arrestantenbewaarders samen in een ruimte waren met als doel verzoekster voor haar insluiting te fouilleren. Ook is duidelijk dat de vrouwelijke arrestantenbewaarder R. het woord voerde bij de uitleg van de insluitingsfouillering en dat verzoekster bezwaar maakte tegen het door R. aangekondigde uittrekken van de BH.

Over wat er daarna is voorgevallen, lopen de verklaringen van verzoekster en de betrokken arrestantenbewaarders echter te veel uiteen. Verzoekster stelt dat zij de expliciete opdracht kreeg haar BH en onderbroek uit te trekken, zodat kon worden gecontroleerd of zij geen voorwerpen in haar onderlichaam en broek had. De arrestantenbewaarders stellen daarentegen dat verzoekster na de uitleg over het uittrekken van de BH, plotseling haar onderlichaam ontblootte, zonder daartoe opdracht te hebben gekregen.

2.9. De Nationale ombudsman kan begrijpen dat verzoekster het niet prettig vond toen haar werd medegedeeld dat zij haar BH zou moeten gaan uittrekken, zeker nu de

mannelijke arrestantenbewaarder op dat moment nog in haar buurt stond. Dit is echter volgens de Ambtsinstructie voorgeschreven en verzoekster zal daaraan moeten voldoen. Wenselijk is wel dat het daadwerkelijk uittrekken van kleding van een vrouwelijke verdachte zoveel mogelijk gebeurt buiten aanwezigheid van een mannelijke politieambtenaar.

In dit geval wordt door de politie aangevoerd dat verzoekster al overging tot actie, terwijl slechts nog de toelichting werd gegeven. De mannelijke arrestantenbewaarder had daardoor geen kans meer om eventueel de ruimte te verlaten.

De Nationale ombudsman hecht in deze zaak meer waarde aan de lezing van de politie. De Nationale ombudsman sluit namelijk niet uit dat verzoekster uit boosheid over de situatie in een opwelling haar eigen invulling gaf aan de uitleg van de arrestanten-bewaarders over de insluitingsfouillering. Hij baseert zich daarbij niet alleen op de verklaringen van de betrokken arrestantenbewaarders over haar gemoedstoestand, maar ook op de schriftelijke en mondelinge verklaringen van verzoekster zelf. Verzoekster toonde zich zeer kritisch over haar contacten met nagenoeg alle politieambtenaren waarmee zij in aanraking kwam vanaf het moment dat zij thuis werd aangehouden tot aan haar heenzending.

Verder heeft de Nationale ombudsman geen aanknopingspunten gevonden die het aannemelijk maken dat met opzet is geprobeerd om verzoekster zich verder te laten ontkleden dan op basis van de insluitingsfouilleringsprocedure van artikel 28 Ambtsinstructie voorgeschreven is. De verklaringen van de betrokken arrestantenbewaarders hierover zijn eensluidend en zijn bovendien in lijn met de gebruikelijke insluitingsfouilleringsprocedure.

2.10. Gelet op het voorgaande gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat de betrokken arrestantenbewaarders de voorgeschreven handelwijze volgden. Zij hebben daarmee het recht van verzoekster op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer voldoende gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook behoorlijk.

2.11. De Nationale ombudsman merkt nog wel op dat de politie in het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman naar deze klacht niet is ingegaan op de aanwezigheid van een mannelijke arrestantenbewaarder bij de insluitingsfouillering van een vrouwelijke verdachte.

De Nationale ombudsman vraagt daarom in algemene zin aandacht voor lid 3 van artikel 28 van de Ambtsinstructie, waarin is bepaald dat het onderzoek zoveel mogelijk wordt uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedragingen van het regionale politiekorps Twente is gegrond ten aanzien van het niet tijdig verstrekken van maaltijden aan verzoekster die diabetespatiënt is, wegens schending van het vereiste van bijzondere zorg.

De Nationale ombudsman heeft met instemming er kennis van genomen dat de korpsbeheerder van het regionale politiekorps Twente de bevindingen van dit klachtonderdeel zal bespreken met de betrokken leidinggevende om de nodige maatregelen te treffen teneinde soortgelijke misverstanden en miscommunicatie in de toekomst te voorkomen.

De klacht over het ontkleden in bijzijn van een mannelijke arrestantenbewaarder is niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Achtergrond

1. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 28

"1. De ambtenaar onderzoekt de ingeslotene direct voorafgaand aan de insluiting op het politie- of brigadierbureau, door het aftasten en doorzoeken van diens kleding op de aanwezigheid van voorwerpen die tijdens de insluiting een gevaar voor de veiligheid van de betrokkene of voor anderen kunnen vormen.

2. Bij het aantreffen van voorwerpen als bedoeld in het eerste lid, neemt de ambtenaar deze in bewaring.

3. Het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

2. Nota van Toelichting bij artikel 28 Ambtsinstructie (Staatsblad 1994, 275)

"Bij de kledingstukken die de ambtenaar op grond van artikel 28 in bewaring kan nemen, moet gedacht worden aan schoenveters, dassen, sjaals, b.h.'s en broekriemen."